

PROGRAM PODPORY
**ČESKÉHO
KULTURNÍHO
DĚDICTVÍ
V ZAHRANIČÍ**

Závěrečná zpráva o působení lektorky/lektora

Akademický rok: 2018/19

Destinace (země, město): Itálie, Neapol

Jméno, příjmení: Mgr. Petra Macurová, Ph.D.

Místo působení (univerzita, fakulta, příp. katedra/ústav):

Università degli Studi di Napoli „L’Orientale“, Dipartimento di Studi Letterari, Linguistici e Comparati

Università degli Studi di Napoli „L’Orientale“ je vysoká škola, která své oficiální uznání jakožto vzdělávací instituce získala již roku 1732. Tehdy se ještě nejednalo o univerzitu, ale o Čínské kolegium, jehož hlavním účelem bylo církevní vzdělávání a příprava na kněžství mladých Číňanů v Neapoli, kteří následně měli šířit katolicismus ve své zemi. Stejnou důležitost, jako mělo religiózní vzdělání, již od počátku měla také příprava lingvistická – absolventi kolegia měli být vynikajícími tlumočníky, experty na indické a čínské jazyky. Postupem času při Čínském kolegiu vznikl i konvikt pro vzdělávání mladých Neapolitánů, posléze byli na kolegium přijímáni také obyvatelé mocné Osmanské říše. Po sjednocení Itálie Čínské kolegium prošlo určitou reformou, jeho „nástupcem“ se stalo Královské asijské kolegium, tentokrát již formálně rozdělené na dvě části: jednu zabývající se vzděláním církevním a druhou věnující se studiu asijských jazyků. V té době se na kolegiu již vyučovala arabština a ruština, následně přibyla např. perština, moderní řečtina, urdština a hindština. V roce 1888 se kolegium právně stalo Institutem Orientale, jehož lingvistická část byla právně rovna univerzitě (část věnující se církevnímu vzdělání byla potlačena a dnešními termíny by byla označena jako střední škola).

Università degli Studi di Napoli „L’Orientale“ je nejstarší univerzitou v Evropě, na níž lze studovat sinologii a orientalistiku. V této tradici (tedy lingvistického, literárního a historického vzdělávání) „L’Orientale“ nadále pokračuje, nejedná se však o tradici omezující, dnes je zde možné současně studovat jazyky západní i východní, což je kombinace, kterou většina univerzit neumožňuje. Český jazyk se v Neapoli vyučuje od 20. let 20. století, stejně jako v Římě a v Padově (jedná se o první katedry češtiny v Itálii), přičemž zde působí řádný profesor češtiny.

V akademickém roce 2011/12 univerzita prošla určitým formálním přeskupením a nyní (od 1. ledna 2012) již čeština nespadá pod katedru studií východní Evropy (Dipartimento di Studi dell’Europa Orientale), ale

pod katedru studií literatury, lingvistiky a komparace (Dipartimento di Studi Letterari, Linguistici e Comparati).

V akademickém roce 2018/19 se studiu češtiny věnovalo 10 studentů různých oborů. 1. ročník navštěvovali 4 studenti, ve 2. ročníku ve studiu pokračovaly 3 studentky, do 3. ročníku byly zapsány 2 studentky a do 5. ročníku pak jedna studentka. Přestože pravidla italských univerzit nedovolují, aby po studentech byla vyžadována docházka, téměř všichni studenti na semináře z češtiny pravidelně docházeli. Studenti si češtinu a Českou republiku oblíbili, jsou zvědaví a mají k ní vřelý vztah.

K mým povinnostem vyplývajícím z dřívější italské smlouvy a způsobu výuky češtiny na neapolské univerzitě patřila výhradně výuka českého jazyka, jež probíhá v italském a českém jazyce (gramatika, konverzace, písemný projev, konzultace diplomových prací apod.). Pro každý ročník jsou vymezeny dva 120minutové bloky týdně. Mimo obvyklých seminářů z češtiny jsem některým studentům vyhradila také semináře navíc tak, aby si doplnili probranou látku (z důvodu dlouhodobé nepřítomnosti). Studentům jsem byla k dispozici i v konzultačních hodinách (4 hod./týden, v případě potřeby i více) a také mimo ně, byla-li potřeba, např. při konzultacích a korekcích italských titulků k českému filmu.

Studentům 1.–3. ročníku jakožto referenční příručka slouží učebnice češtiny¹ v italštině, jejíž obsah musí studenti během dvou až tří let zvládnout. Přestože se jedná o učebnici novou, zaměřenou jak na konverzační dovednosti, tak na gramatiku (rozhovory, texty, lexikální a gramatická cvičení), přičemž výklad gramatiky je uzpůsoben pro italské rodilé mluvčí, v seminářích jsem využívala také další učební pomůcky, především pak vlastní doplňující materiály zaměřené na procvičení probírané gramatiky a přirozený mluvený i psaný projev v českém jazyce (cvičení na gramatiku či lexikum, překlad, konverzace, cvičení na zlepšení výslovnosti, tabulky, poslech, české reálie), případně také další učebnice zaslané DZS, a to podle vhodných témat, probírané gramatiky a potřeb studentů. K výuce 5. ročníku jsem běžně využívala zejména materiály vlastní (texty a cvičení týkající se českých reálií, historie Československa a České republiky apod.), dále pak také texty z různých učebnic pro pokročilé a zjednodušené beletristické texty, příp. novinové články, společně s opakováním a probíráním složitější (nebo problematičtější) gramatiky a lexika. Všechny ročníky se věnují i projevu písemnému. Studentka 5. ročníku navíc v rámci lektorátu překládala titulky k filmu *Habermannův mlýn* (Juraj Herz, 2010).

Podmínky pro výuku jsou na zdejší univerzitě dobré – hodiny češtiny probíhají v kabinetu českého jazyka, kde se ve výuce střídáme s profesorem Esvanem, přičemž vzájemně kooperujeme tak, aby výuka byla tematicky koherentní, a studenti měli co největší prostor k tomu, aby probírané látce porozuměli a procvičili si ji. Životní podmínky lektora v Neapoli jsou také dobré, ohledně nalezení ubytování se lze obrátit na Erasmus Point², zprostředkávající ubytování zahraničním studentům i vyučujícím, vedoucí katedry

¹ Casadei, Lucia – Esvan, François – Macurová, Petra: *Corso di lingua ceca*. Hoepli, Milano 2017.

² Bližší informace jsou dostupné na webových stránkách: <http://www.erasmuspoint.it/>.

českého jazyka a literatury je navíc ochoten pomoci v případě řešení eventuálních potíží lektora, ať už se jedná o administrativní či jiné záležitosti.

Kabinet českého jazyka, v němž probíhá veškerá výuka i konzultace, disponuje počítačem (vlastním a notebookem zapůjčeným DZS), dobře vybavenou příruční knihovnou, různými disky CD a DVD, k promítání filmů pro studenty je možné také využít projektor. Knihovna slouží k interním potřebám pracoviště, studenti si z ní podle potřeby mohou vypůjčit jakoukoli publikaci či přenosné médium, přičemž je o výpůjčkách samozřejmě vedena dokumentace. Podrobná inventarizace knihovny byla provedena v lednu 2011, seznam materiálů zaslaných DZS byl aktualizován v červenci 2019. Univerzita pak disponuje také oficiální knihovnou a lingvistickým centrem CLAOR (Centro Linguistico di Ateneo dell'Università Orientale; dříve CILA – Centro Interdipartimentale di servizi Linguistici ed Audiovisivi).

S ohledem na zefektivnění výuky od roku 2012 využíváme také e-learningový systém³. Studenti si tak mohou stahovat materiály, které nejsou obsaženy v primární příručce, odevzdávat skrze něj eseje a překlady, vypracovávat úkoly. Mimo učební materiály web obsahuje také kompletní rozvrh hodin a odkazy na zajímavé stránky, které jsou s češtinou nebo Českou republikou spojené (odkaz na jazykovou příručku, nastavení české klávesnice, korpus, on-line procvičování češtiny, ČT, noviny, webové stránky Prahy a Brna atd.).

V rámci podpory studia češtiny a informovanosti ohledně České republiky jsem potom připravila seznam internetových stránek (s krátkým popisem jejich obsahu a jazyku, v němž jsou vypracovány), které souvisejí s češtinou nebo Českou republikou. Jedná se o odkazy potřebné ke studiu českého jazyka, k vyhledávání informací ohledně studia v České republice nebo pobytu v České republice (odkazy na slovníky, stránky zabývající se českou gramatikou a pravopisem, on-line kurzy, web MŠMT odkazující na studium cizinců v ČR a letní školy, web poskytující kompletní informace k získání trvalého pobytu v ČR, odkazy na důležité organizace, dále stránky Českého centra, televize, rádia, novin a časopisů, největších knihoven v ČR atd.), které jsou dostupné z webových stránek univerzity.⁴

V listopadu 2012 vedení univerzity v Neapoli podepsalo smlouvu s Ústavem jazykové a odborné přípravy Univerzity Karlovy, díky níž univerzita získala právo na vykonávání certifikované zkoušky z českého jazyka pro cizince. Tuto zkoušku v současnosti na jiné vysoké škole ani v jazykovém centru na území Itálie nelze vykonat. Získání těchto pravomocí je tedy výhodné, např. pro studenty, kteří mají určitou (nižší nebo vyšší) znalost češtiny, přičemž ta není jejich hlavním oborem, pro děti českých emigrantů a všechny Italy, kteří chtějí pracovat v České republice nebo se ucházejí o pracovní pozice s Českou republikou či střední Evropou spojené. Informace ohledně podmínek a průběhu zkoušky jsou k dispozici na webových stránkách univerzity.⁵

³ Dostupné z: <http://elearning.unior.it/>.

⁴ Dostupné z: <http://www.unior.it/ateneo/8880/1/ceco-sul-web.html> (se záložkami daných kategorií nalevo).

⁵ Dostupné z: http://www.unior.it/index2.php?content_id=8445&content_id_start=1.

Ačkoliv je nutné, aby se na zkoušku přihlásil určitý počet studentů, který obvykle překračuje počet zájemců, toto úsilí se ukázalo jako přínosné, jelikož na zkoušku konanou v červenci 2014 se přihlásilo 8 kandidátů, z toho 6 bylo studentek češtiny na neapolské univerzitě a jedna absolventka. Kandidáti skládali zkoušku v celé škále úrovní znalosti jazyka podle společného evropského rámce, tedy od úrovně A1 až do úrovně C1, a většina z nich ve zkoušce uspěla.

Mimo běžnou výuku měli studenti možnost zúčastnit se i jiných aktivit spojených s českým jazykem nebo českou kulturou. Na konci února 2019 měli studenti neapolské univerzity možnost během tří dnů zhlédnout šest českých filmů. Již tradiční promítání⁶ bylo zařazeno do rámce nepovinně volitelných předmětů pro studenty studijních programů Jazyky, literatury a kultury v komparaci, Mediační lingvistika a kultura a Literatury a kultury v komparaci. Filmy byly vybrány tak, aby odrážely určité historické události Československa i každodenní realitu, společně s filmy, které napomáhají zamyslet se nad společností jako takovou. Promítání bylo otevřeno poučením věnujícím se České republice, její poloze a důležitým bodům historie Československa tak, abychom naši zemi přiblížili studentům jiných jazyků, jimž je česká historie a kultura většinou zcela neznámá. Každému filmu předcházel krátký úvod prof. Françoise Esvana seznamující studenty s pozadím filmu, danými událostmi, případně záměrem autora.

Na programu byly 4 filmy reflektující některé důležité události našich dějin, přičemž více či méně poukazují na postavení určitých sociálních vrstev. Jedná se o do předválečného Československa zasazený snímek *Všichni moji blízcí* (1999), „exilový“ *Tmavomodrý svět* (2001), *Pelíšky* (1999) odehrávající se v 2. polovině 60. let, v neposlední řadě pak dramatické *Zapomenuté světlo* (1996) časově zasazené do let 80. Dalšími dvěma filmy byly Formanův snímek *Hoří, má panenko* (1967) a filmové zpracování Kunderovy povídky *Já, truchlivý bůh* (1969). Všechny filmy byly promítány v českém znění s italskými titulky, které jsme vytvořili a přeložili na katedře českého jazyka a literatury. Promítání se zúčastnilo na 60 studentů, a to nejen studentů slovanských jazyků, ale také studentů jazyků románských a germánských, i několik studentů altajských jazyků nebo jazyka čínského, kteří tak nahlédli pod pokličku české filmové tvorby a mohli si upřesnit povědomí o zemi, nikoli geograficky, ovšem informačně často velmi vzdálené. Tento fakt kladně posoudili také studenti, kteří se promítání filmů zúčastnili – ať už ocenili filmy samotné, charakter hlavních postav, dobové pozadí nebo český humor, celou akci ohodnotili jako zajímavou a poučnou.

V souvislosti s tvorbou titulků k českým filmům je vhodné zmínit, že jsme v kontaktu také s jinými organizacemi a v případě zájmu námi přeložené titulky poskytujeme dál. V minulosti to byly např. titulky k filmu *Zapomenuté světlo*, které bylo promítáno v Papežské koleji Nepomucenum, Českému centru v Miláně jsme poskytli i další námi přeložené filmy. Některé z nich – *Hoří, má panenko*, *Skřivánci na niti*, *Ucho*, *Všichni dobří rodáci*, *Žert* – byly v průběhu loňského roku promítány na různých místech v Itálii u příležitosti 50. výročí pražského jara a s ním již tradičně spojovanou filmovou novou vlnou.

⁶ První promítání pro studenty češtiny ve formě „6 českých filmů během tří dnů“ proběhlo v jarním semestru 2013, následujícího roku bylo přesunuto na konec semestru podzimního a zpřístupněno i studentům jiných oborů. Od té doby je ve výše uvedené formě každoročně nabízeno v rámci nepovinně volitelných předmětů.

Další zajímavou událostí bylo březnové setkání (nejen) studentů češtiny s Andreou Kerbakerem. Tento italský spisovatel a docent milánské katolické univerzity se ve své přednášce zabýval tématem oběti Jana Palacha a Jana Zajíce, a to s důrazem na zasazení těchto tragických činů do kontextu událostí tzv. pražského jara a následné sovětské okupace Československa v roce 1968. Setkání se uskutečnilo v návaznosti na dřívější spolupráci při přípravě Kerbakerovy knihy o Janu Zajíci, kdy se mu dokonce dostalo možnosti hovořit s příbuznými tohoto mladíka. V rámci odborné přednášky tak mimo vlastního výkladu bylo možné příslušným událostem dodat další, mimořádný rozměr. Průběh setkání a celková atmosféra byly velmi příjemné, proto není překvapivé, že daná akce byla studenty velmi pozitivně hodnocena.

Na konci května se pak studenti zúčastnili setkání s Angelou Zavettieri, absolventkou naší univerzity, která do italštiny přeložila dvě knihy Radky Denemarkové (*Peníze od Hitlera a Příspěvek k dějinám radosti / I soldi di Hitler, Contributo alla storia della gioia*). Tato akce, přestože se konala v rámci zvláštního semináře zaměřeného na problematiku překladu, byla otevřena pro veřejnost a vedena formou dialogu zdejšího profesora češtiny s italskou překladatelkou.

Nevšedním zážitkem pro studenty byla návštěva zástupců českých institucí DZS a MŠMT, jež se také uskutečnila na konci května. Studenti tak využili možnosti konverzovat v češtině s rodilými mluvčími ohledně více či méně (dle příslušné úrovně) komplikovaných, nahodilých témat, což je vždy přínosné. Vzhledem k tomu, že toto setkání proběhlo ve velice přátelském duchu, jednalo se též o událost velmi příjemnou.

Mimo aktivit vzdělávacích jsme se pak se studenty setkali na vánočním večírku, který jsme uspořádali společně s několika dalšími „slovanskými katedrami“. Večírku se kromě našich studentů zúčastnili také profesori a studenti polštiny, srbštiny a bulharštiny. Podávaly se tradiční pochutiny daných zemí a zpívaly se vánoční písně.

Školní rok jsme se studenty neoficiálně zakončili neformálním posezením v pizzerii. I z toho je patrné, že studenti češtiny mají k oboru vřelý přístup a obecně zde vládne příjemná atmosféra a dobré vztahy.